

**ZADOVOLJSTVO PRISTUPNIKA
PRIPREMOM I PROVEDBOM STRUČNOG
ISPITA ZA STJECANJE TEMELJNIH KNJIŽNIČARSKIH
ZVANJA: ISTRAŽIVANJE**

**SATISFACTION OF CANDIDATES WITH
THE PREPARATION AND IMPLEMENTATION
OF THE PROFESSIONAL EXAMINATION FOR BASIC
LIBRARIAN TITLES: A STUDY**

Jelka Petrak

sveučilišna profesorica u miru
jelka.petrak@gmail.com

Martina Dragija Ivanović

Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru
mdragija@unizd.hr

Boris Badurina

Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet
Sveučilište u Osijeku
bbadurina@ffos.hr

Ivančica Đukec Kero

Knjižnice grada Zagreba
ivancica.dukec@kgz.hr

UDK / UDC: 021-057.876:37.091.2

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

<https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1220>

Primljeno / Received: 18. 6. 2024.

Prihvaćeno / Accepted: 7. 9. 2024.

Sažetak

Cilj. Istraživanjem se nastojalo utvrditi koliko su pristupnici stručnom ispitu za stjecanje temeljnih stručnih zvanja u knjižničarskoj struci u tri roka (zimski 2022., ljetni 2023. i zimski 2023. godine) zadovoljni programom pripravnništva u svojim knjižnicama, pripremnim seminarom u organizaciji Povjerenstva za stručne ispite te cjelokupnim ispitom.

Metodologija. Istraživanje je provedeno metodom *online* upitnika na uzorku od 163 ispitanika (od ukupno 211 pristupnika) nakon održanih stručnih ispita. Anketni upitnik obuhvaćao je pitanja o zvanju i stažu te tri skupine pitanja o vrednovanju pripravnništva u knjižnici, pripremnog seminara u organizaciji Povjerenstva za stručne ispite te cjelokupnog ispita (sadržaja, ispitivača, literature i administrativne podrške). U upitniku su se nalazila otvorena i zatvorena pitanja. Uz svaku skupinu pitanja bilo je dostupno polje za komentar. Na kraju upitnika ispitanici su mogli napisati komentar/prijedlog o tome što bi se moglo unaprijediti u programu stručnih ispita.

Rezultati. Upitnik je ispunilo 77 % pristupnika. Skoro polovica ima 3 ili više godina staža u knjižnici. Program pripravnništva u knjižnici iz koje dolaze prošlo je 55,8 % ispitanika i ocijenili su ga prosječnom ocjenom većom od 4 (na ljestvici od 1 do 5). Pristupnici su ocjenama uglavnom iznad 4 (na ljestvici od 1 do 5) ocijenili sve sastavnice stručnih ispita (pripreme seminara, ispitivače, propisanu literaturu i administrativnu potporu).

Originalnost/vrijednost. U radu je prikazan pregled provedbe stručnog ispita u Republici Hrvatskoj te kontinuitet stručnog ispita kao najvažnijeg koraka ulaska u knjižničarsku struku. Odluka Povjerenstva za stručne ispite o ispitivanju zadovoljstva pristupnika počivala je na ideji da kroz dijalog poveća kvalitetu priprema i izvedbe samog stručnog ispita te uvaži prijedloge za promjenama u dijelu gdje je to moguće i potrebno. Rezultati istraživanja predstavljenog u ovom radu višestruko su korisni. Mišljenja pristupnika mogu poslužiti kao motivacija onima koji će tom ispitu tek pristupiti. S druge strane rezultati mogu poslužiti za poboljšanje provođenja stručnih ispita u budućnosti.

Ključne riječi: knjižničarstvo; stručni ispiti; evaluacijska anketa; zadovoljstvo ispitanika

Abstract

Aim: The study aimed to determine the level of satisfaction among candidates taking the professional exam for acquiring basic librarian titles during three examination periods (winter 2022, summer 2023 and winter 2023) regarding the internship programs in their libraries, the preparatory seminar organized by the Committee for Professional Exams and the overall examination process.

Methodology: The research was conducted using an online questionnaire with a sample of 163 respondents (out of a total of 211 candidates) after the professional exam.

The questionnaire included questions about their job titles and work experience, as well as three groups of questions evaluating internship in their libraries, the preparatory seminar organized by the Committee for Professional Exams and the overall examination process (content, examiners, literature and administrative support). The questionnaire consisted of both open-ended and closed-ended questions and each question included a comment field. At the end of the questionnaire, respondents had the opportunity to write comments or suggestions on how the professional examination program could be improved.

Results: The questionnaire was completed by 77% of the candidates. Almost half had 3 or more years of experience working in libraries. 55.8% of respondents completed the internship program at their library and rated it with an average score of above 4 (on a scale from 1 to 5). Respondents generally rated all components of the professional examination (preparatory seminars, examiners, prescribed literature and administrative support) with scores above 4 (on a scale from 1 to 5).

Originality/value: The paper provides an overview of the implementation of the professional examination in Croatia and highlights its continuity as the most important step for entering the library profession. The Committee's decision to assess candidate satisfaction was based on the idea that their opinions and suggestions would help improve the quality of preparations and execution of the professional examination through dialogue and by making changes where possible and necessary. The results of this study are useful in many ways. The feedback from candidates can serve as motivation for those who are yet to take this exam and the results can help improve the professional examination process in the future.

Keywords: evaluation survey; librarianship; professional exam; satisfaction survey

1. Ulazak u knjižničarsku struku – iskustva i povijesni pregled

Polaganje stručnoga ispita u svrhu stjecanja knjižničarskih zvanja u Hrvatskoj ima dugu povijest. Taj je ispit obvezni filter koji moraju proći svi oni koji se zapošljavaju na stručnim knjižničarskim poslovima bez obzira na vrstu knjižnice, njezin status i ulogu koja joj pripada u hrvatskom knjižničnom sustavu. Pravilnici o polaganju stručnoga ispita svoje utemeljenje uvijek imaju u važećem zakonu o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, a način izvođenja i programi mijenjaju se sukladno potrebama i društvenim okolnostima u kojima knjižnice djeluju. Hrvatska nije prekinula dugogodišnji kontinuitet takve regulacije stjecanja stručnih knjižničarskih zvanja, iako okruženje kojemu danas pripada ima drugačiju praksu uvjetovanu novim društvenim potrebama i novim tehnologijama kao što je, primjerice, navedeno u članku koji govori o knjižničnom sustavu Njemačke (Seefeldt, 2019). Iz dokumenta koji je u ožujku 2020. godine objavila EBLIDA (engl. *European Bureau of Library, Information and Documentation Associations*), a

koji sadržava rezultate ankete na koju su odgovorile 22 europske zemlje, članice EBLIDA-e i Europske unije¹, vidljivo je da čak šest zemalja (Austrija, Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg i Portugal) nemaju nacionalni zakon o knjižnicama, a osam ih nema nikakvu zakonsku odredbu koja bi regulirala zapošljavanje u knjižnicama, odnosno zahtjeve koje bi trebali zadovoljiti oni koji obavljaju stručne knjižničarske poslove. Neke države propisuju minimalne kvalifikacije, poput završenog srednjeg ili visokog stupnja obrazovanja, ali ne nužno u području informacijskih znanosti (EBLIDA, 2020). Jedino Francuska² provodi neku vrstu državnog stručnog ispita (Marcerou-Ramel, 2020).

Prema Zakonu o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija iz 2009. godine, među koje se ubraja i područje rada knjižnica, odnosno knjižničarska stručna zvanja, nakon obaveznog pripravničkog staža provjerava se osposobljenost osobe za rad u određenom stručnom području i to polaganjem strukovnog ispita (Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija, 2009). Takva praksa dio je regulative Europske unije, ali se razlikuje od države do države. Uvidom u bazu podataka reguliranih zanimanja, knjižničarska stručna zvanja tako su regulirana u Finskoj, Sloveniji, Islandu, Hrvatskoj, Rumunjskoj i Slovačkoj (European Commission, s. a.).

Iz bibliografije radova hrvatskih autora o obrazovanju informacijskih stručnjaka Lakuš, Stanarević Katavić i Žilić (2020), koja obuhvaća i područje knjižničarstva od 1950. godine do 2019. godine, mogu se prepoznati načini profesionalnog osposobljavanja knjižničarskih djelatnika i dugačak put od neformalnog ka formalnom obrazovanju.

Prije uspostavljanja formalnoga visokoškolskog obrazovanja knjižničara u Hrvatskoj, koje se vezuje uz osnivanje Katedre za bibliotekarstvo Odsjeka za komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu akademske godine 1976/77. i provodi najprije kao dopunski dvogodišnji studij, a poslije na istom fakultetu od akademske godine 1986/87. kao četverogodišnji studiji informacijskih znanosti sa smjerom bibliotekarstva, stručni ispit bio je jedini način provjere stručne osposobljenosti za rad u knjižnici (Machala, 2013). O obrazovanju hrvatskih knjižničnih djelatnika u prvoj polovici 20. stoljeća dosta podataka može se pronaći u članku Eve Verone objavljenom 1953. godine u časopisu *Libri* (Verona, 1953). Verona tako navodi da se prema zakonskim odredbama iz 1918. godine

---

¹ Zanimljivo je da u dokumentu nema podataka za Hrvatsku.

² U Francuskoj su knjižničari javni službenici koji prolaze proces stručne izobrazbe koji im donosi diplomu ili potvrdu, ali nije dio bolonjske sveučilišne sheme. Izobrazba u trajanju od šest mjeseci provodi se u Nacionalnoj knjižnici i Školi informacijskih znanosti (Enssib), nakon čega se izvještaj o uspješnosti kandidata šalje ministarstvu zaduženom za visoku naobrazbu i ustanovi u kojoj će kandidat raditi, a koja mu je dodijeljena prije početka izobrazbe. Sljedećih šest mjeseci provodi se praktična izobrazba nakon koje se ponovno dostavlja izvješće ministarstvu koje onda odlučuje o dodjeli knjižničarskog položaja.

www.degruyter.com/document/doi/10.1515/bfp-2020-0001/html?lang=en

u preduvjetima prijema na mjesto knjižničara zanemarivalo pitanje knjižničarske izobrazbe i da je uvijek prijema bilo stjecanje ondašnjeg doktorata pravnog ili filozofskog fakulteta te položen pravni državni ispit ili učiteljski ispit za srednje škole. U Kraljevini Jugoslaviji nije bilo pomaka u položaju i osposobljavanju knjižničnog osoblja. Tek su dva opća jugoslavenska zakona o državnim službenicima iz 1923. i 1931. godine donijela odredbe koje su na neki način utjecale na položaj knjižničnih djelatnika. *Zakon* iz 1923. godine predviđao je tri skupine državnih službenika, s visokom stručnom spremom, sa završenom gimnazijom i tehničko osoblje sa završenom nižom srednjom školom. Po *Zakonu* iz 1931. godine, samo su Narodna knjižnica u Beogradu, sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Beogradu, studijska knjižnica u Ljubljani i knjižnica Ministarstva vanjskih poslova u Beogradu mogle zapošljavati knjižničare s visokom stručnom spremom. Sve druge knjižnice mogle su zapošljavati samo osoblje sa završenom srednjom stručnom spremom. Važan napredak bilo je, međutim uvođenje državnih stručnih ispita koji su se odnosili i na knjižničarsku struku. Svi državni službenici prolazili su trogodišnji pripravnički staž i nakon položenog stručnog ispita mogli su dobiti trajno zaposlenje. Tri su se pravilnika odnosila na knjižničarsku struku, prvi iz 1928. godine primjenjivao se samo na djelatnike Narodne biblioteke u Beogradu, drugi donesen godinu dana poslije odnosio se na sve sveučilišne knjižnice u zemlji, dok je treći iz 1931. godine vrijedio za sve službenike Ministarstva prosvjete Jugoslavije. Sva tri pravilnika propisuju da se ispit za visoku stručnu spremu sastoji od pisanog (klauzura) i usmenog dijela, a za tehničko osoblje provodio se samo usmeni dio ispita. *Pravilnikom* iz 1940. godine obuhvaćeni su i službenici svih hrvatskih nastavnih ustanova i znanstvenih instituta. Svi se ti propisi nisu, dakle, odnosili na osoblje narodnih knjižnica.

Verona navodi da je program tih ispita s knjižničarskog aspekta bio preopćenit i nedostatan te da su između 1932. i 1944. godine samo 13 visokokvalificiranih knjižničnih djelatnika, 2 djelatnika sa završenom srednjom stručnom spremom i 3 knjižničarska tehničara položili taj stručni ispit.

O različitim modelima edukacije knjižničara na prostorima današnje Republike Hrvatske, pisala je K. Švenda-Radeljak (2018) dajući pregled razvoja struke, prikaz raznovrsnih stručnih tečajeva i seminara različite složenosti, ističući kako je profesionalno obrazovanje najvažnija odrednica za profesionalizaciju struke. Autorica navodi kako je po zakonskim propisima još iz Austro-Ugarske Monarhije, kod Kr. Sveučilišne knjižnice i nakon Prvog svjetskog rata bila propisana stručna sprema knjižničara, ali i brojni dodatni zahtjevi, poput stranog jezika, specifična znanja, književni ukus i slično. Gledajući američka i njemačka iskustva, nastojalo se izboriti za formalno školovanje za knjižničara, ali i potrebu polaganja stručnog ispita. Međutim, iako se u tom razdoblju mnogo toga zakonski nastojalo urediti, većinom je ostalo na razini ideja do 1928. godine kada se u novoj državi zanimanje „bibliotekar“ stjecalo polaganjem stručnog ispita prema „Pravilima o

polaganju državnog stručnog ispita za prijelaz činovnika Narodne biblioteke u Beogradu iz pripravnih u pomoćne grupe od 11. I. 1928.“ Nažalost, obvezu polaganja stručnih ispita imali su samo zaposlenici Sveučilišne knjižnice jer su jedini bili državni namještenici, tako da su u ostalim knjižnicama uglavnom bile zaposlene druge struke. Format ispita podrazumijevao je samostalnu pripremu, ispiti su se odvijali u samim knjižnicama, a ispitivači su bili iskusni i stariji kolege. Od 1941. godine s promjenom nazivlja, spominju se tečajevi kao oblici edukacija i priprema za polaganje stručnih ispita, koji od tada postaju obavezni i za pomoćne knjižničare (danas knjižničarske tehničare). Intenzivnije stručne edukacije u knjižničarstvu kao priprema ulaska u struku obilježile su razdoblje nakon 1945. godine. Neposredno nakon Drugog svjetskog rata počeli su se izvoditi tečajevi različitoga trajanja kako bi se osposobili djelatnici za rad u knjižnicama, poglavito narodnim kojih je bilo sve više. Isto tako, stručnim ispitima prethodili su tečajevi za početnike, ali i one koji već dulje rade u knjižnicama kako bi im se pomoglo u pripremi za polaganje stručnih ispita, a ta praksa priprema zadržala se i danas. U tim počecima, pripremni tečajevi za polaganje stručnih ispita trajali od tri do devet mjeseci i završavali bi izdavanjem potvrde.

Prvi *Pravilnik o pripravičkom stažu, stručnim ispitima i tečajevima za savezne službenike bibliotekarsko-arhivističke službe* objavljen je 2. ožujka 1949. godine (Pravilnik, 1949), a godinu dana nakon toga i *Uputstvo za njegovu provedbu* (Uputstvo, 1950). Savjet NR Hrvatske za prosvjetu, nauku i kulturu propisuje 24. srpnja 1951. godine programe za polaganje stručnih ispita u bibliotekarskoj struci (Program, 1951). Tim *Programom* postavljen je formalni okvir kojega će se pridržavati svi kasniji pravilnici (ispitni rokovi, podjela ispita na opći i posebni dio i sl.). Tijekom vremena mijenjat će se nomenklatura zvanja za koja je potreban stručni ispit, kao i programi stručnih ispita i to sukladno promjenama zakonodavnog okvira i društvenog djelovanja knjižnica. O značaju i sadržaju stručnih ispita u procesu stručnog obrazovanja knjižničnih djelatnika od 1951. do 1981. godine opsežno je pisala Snježana Vicić u članku objavljenom u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* (Vicić, 1982). Prema navedenim podacima, u tom su razdoblju stručni ispit položila ukupno 483 pristupnika, od čega 144 za zvanje bibliotekara (visoka stručna sprema), a 146 za knjižničara (srednja stručna sprema). Najzastupljeniji su bili pristupnici iz narodnih (250) i znanstvenih knjižnica (184), a najmanje ih je bilo iz školskih knjižnica (15). Treba istaknuti da se već zaključcima Upravnog odbora Društva bibliotekara Hrvatske od 27. siječnja 1970. godine (Upravni odbor Društva bibliotekara Hrvatske, 1970: 152), naznačuje da „s dosadašnjim sistemom stjecanja stručnog bibliotekarskog zvanja putem polaganja stručnih ispita bez organizirane nastave treba prestati“ i da treba uspostaviti redovito školovanje za knjižničare i bibliotekare te nakon njegova završetka provoditi primjerene stručne ispite. Mikačić će istodobno naglasiti da će kandidati koji završe studij bibliotekarstva i dalje polagati stručni ispit nakon provedenog pripravičkog staža i da će

se njime utvrđivati je li kandidat stekao potrebna znanja o zakonodavnom okviru u kojem djeluje (opći dio ispita) te u kojoj mjeri kandidat zna primijeniti stečeno znanje u obavljanju knjižničarskih poslova i ima li sigurnost u njihovu obavljanju, posebno u radu s korisnicima (posebni dio ispita). Naglašava se da se pritom ne smije ponavljati gradivo sa studija (Mikačić, 1970).

Na prilike koje su prethodile uvođenju formalnog visokoškolskog obrazovanja iz područja knjižničarstva osvrnula se Markić-Čučuković (1984) u konferencijskom priopćenju na Međunarodnoj konferenciji o obrazovanju u bibliotečnoj i informacijskoj znanosti, održanoj u Dubrovniku 1984. godine. Autorica ističe da su knjižnice dijelom širokog društvenog konteksta i da se svaka promjena koja se događa u zajednici reflektira na rad knjižnica i na ciljeve obrazovanja knjižničarskih djelatnika. Veliki broj knjižnica svih tipova u Republici Hrvatskoj i veličina fondova o kojima se skrbe nameću potrebu sustavnog sveučilišnog obrazovanja profesionalnih djelatnika. To treba biti studij integriran u sveučilišni obrazovni sustav, otvoren za sve studente koje mora pripremiti za preuzimanje profesionalnih obveza i odgovornosti u svim vrstama knjižnica. Autorica ističe da je državni stručni ispit obavezan za knjižničarske djelatnike koji su završili neki drugi sveučilišni studij i obavili barem jednogodišnju praksu u bilo kojoj vrsti knjižnice te da važeći zakon o knjižnicama dopušta da se u knjižnicama zapošljavaju oni koji su završili sveučilišni studij bibliotekarstva i oni koji su završili neki drugi fakultet i nakon toga položili stručni ispit.

Prvi *Pravilnik o polaganju stručnih ispita u bibliotekarskoj struci* u samostalnoj Hrvatskoj donesen je 1991. godine na temelju Zakona o bibliotečnoj djelatnosti i bibliotekama iz 1973. godine (Pravilnik o polaganju stručnih ispita u bibliotekarskoj struci, 1992). Temeljna stručna zvanja za koja je bio potreban stručni ispit bila su: knjižničar (SSS), viši knjižničar (VŠS) i bibliotekar (VSS). Od ispita su bili oslobođeni „bibliotečni djelatnici-pripravnici za zvanje bibliotekara, koji su za trajanja pripravničkog staža obavljali stručne bibliotekarske poslove, a prethodno ili tijekom zaposlenja završili studij bibliotekarstva na fakultetskom stupnju i postigli zvanje bibliotekara“ (ibid.). Primjena stručnih ispita usporedno s formalnim obrazovanjem na diplomskoj razini studija knjižnične i informacijske znanosti zadržala se u zakonskim okvirima sve do 1999. godine te je podržavala usporedni, dvotračni sustav ulaska u struku (Machala, 2013).

Program stručnog ispita donesen 1991. godine obuhvaćao je deset predmeta i to: osnove državnog i pravnog poretka Republike Hrvatske, osnovno poznavanje jednog svjetskog jezika (engleski, francuski, njemački, ruski, španjolski ili talijanski) prema izboru, povijest pisma, knjige i knjižnica, bibliotečno poslovanje i ustrojstvo knjižnica, bibliografiju, katalogizaciju i formalne kataloge, stvarne bibliotečne kataloge, stručni i predmetni, informacijsku službu u knjižnicama, informatizaciju bibliotečne djelatnosti i zaštitu bibliotečne građe. Usmeni dio ispita polagao se u dva dijela. Kandidati za zvanje knjižničara i višeg knjižničara pola-

gali su sve predmete samo usmeno, dok su kandidati za zvanje bibliotekara morali osim usmenog ispita napisati i domaći pisani rad čiju su temu trebali predložiti nakon položenog prvog dijela usmenog ispita. Seminare za pripremu stručnog ispita, u trajanju od dva tjedna, organizirala je Nacionalna i sveučilišna knjižnica s predavačima iz redova predmetnih ispitivača na stručnom ispitu.

Zakon o knjižnicama donesen 1997. godine sadržavao je poglavlje o knjižničnom osoblju od tri članka. Zakon navodi temeljna i viša stručna zvanja te uvjete i način stjecanja svakoga od njih. U članku 35 navodi se da se stručni ispiti polažu pred ispitnim povjerenstvom Hrvatskoga knjižničnog vijeća i to prema pravilniku o polaganju stručnih ispita i programu što ih na prijedlog Hrvatskoga knjižničnog vijeća donosi ministar kulture (Zakon o knjižnicama, 1997). *Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci* donesen je 2011. godine. Temeljna zvanja za koja je bio potreban stručni ispit bila su pomoćni knjižničar, knjižničar i diplomirani knjižničar. *Pravilnik* je u nekim proceduralnim i administrativnim odredbama sličan današnjem, važećem *Pravilniku*. Program usmenog dijela ispita za zvanje knjižničara (VŠS) različit je opsegom za pristupnike koji su završili preddiplomski studij iz polja informacijskih i komunikacijskih znanosti i onih koji su završili drugi preddiplomski studij. Pristupnici za zvanje diplomiranog knjižničara polažu usmeni i pisani ispit iz predmeta Teorija i praksa knjižničarstva (*Pravilnik o uvjetima i načinu*, 2011).

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti donesen 2019. godine unosi promjene u nomenklaturu knjižničarskih stručnih zvanja i u način njihova stjecanja. U glavi VII, čl. 31, stavak 4 navodi da uvjete i način stjecanja stručnih knjižničarskih zvanja propisuje pravilnikom ministar nadležan za kulturu, uz prethodnu suglasnost ministra za znanost i obrazovanje (Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, 2019). *Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja zvanja u knjižničarskoj struci* donesen je 2021. godine (*Pravilnik o uvjetima i načinu*, 2021). Među uvjetima koje moraju zadovoljiti svi oni koji žele steći temeljno stručno zvanje nalazi se i obveza polaganja stručnog ispita. Ona se odnosi na stjecanje zvanja knjižničarskog tehničara (SSS), knjižničarskog suradnika (VŠS) i knjižničara (VSS). Preduvjet polaganju stručnog ispita jednogodišnji je radni ili pripravnički staž na odgovarajućim poslovima. Stručne ispite provodi Povjerenstvo za ispite koje imenuje ministarstvo nadležno za poslove kulture na prijedlog Hrvatskog knjižničnog vijeća, koje donosi program stručnih ispita u knjižničarskoj struci. Cilj stručnog ispita jest utvrđivanje profesionalne osposobljenosti pristupnika za rad na stručnim knjižničarskim poslovima u svim vrstama knjižnica, a svrha mu je da pristupnici usvoje smisao zakonskog uređivanja knjižničarske struke, odgovornosti koje preuzimaju kao knjižničarski djelatnici te potrebu praćenja regulativnih, tehnoloških i kulturno-obrazovnih promjena u knjižnici i njezinoj okolini, kao i promjena u znanstveno-stručnoj podlozi profesije. Stručni ispit sastoji se od općeg i posebnog dijela, pri čemu je opći dio koji obuhvaća osnove državnog i pravnog poretka

Republike Hrvatske te zakonodavstvo Republike Hrvatske u području knjižnične djelatnosti, kulture, znanosti i obrazovanja obvezan za sve pristupnike. Posebni dio ispita za knjižničarske tehničare sastoji se od dva predmeta, Osnove knjižničnog poslovanja i Informacijski izvori u knjižnici i osnove njihove obrade, a za knjižničarskog suradnika to je predmet Osnove teorije i prakse knjižničarstva. Taj se dio ispita polaže usmeno. Posebni dio za zvanje knjižničar sastoji se od pisanog i usmenog dijela i to iz predmeta Teorija i praksa knjižničarstva. Ispiti se polažu dva puta godišnje. Pripremni seminari održavaju se u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici.

Popis literature za polaganje stručnog ispita ključan je dio programa stručnih ispita.³ Za posebni dio ispita taj se popis ažurira u svakome roku. Tijekom istraživanog razdoblja ispitno je Povjerenstvo promijenilo strukturu popisa literature te način usmenog ispitivanja. Naime, na prosinačkom roku 2022. godine koristio se katalog pitanja iz kojeg su polaznici slučajnim odabirom birali pitanje, dok je za sljedeća dva roka (lipanj i prosinac 2023.) literatura podijeljena na obveznu i izbornu, a usmeni dio ispita sadrži jedno pitanje iz obvezne literature koje postavljaju ispitivači i jedno pitanje iz izborne literature koje bira pristupnik. Popis sadržava sve važeće relevantne pravilnike, standarde i smjernice koji uređuju način djelovanja knjižnica i knjižničnih djelatnika. Stručna literatura probrana je u objavljenim monografijama, zbornicima, priručnicima i časopisima objavljenim na hrvatskom jeziku.

Povjerenstvo za polaganje stručnih ispita odlučilo je nakon svakog ispitnog roka provoditi anketno vrednovanje procesa stručnoga ispita, a u ovom radu bit će prikazana analiza objedinjenih rezultata anketa provedenih do sada, pri čemu će se izdvojiti prijedlozi pristupnika koje je Povjerenstvo već usvojilo, odnosno oni koje Povjerenstvo razmatra i o njima razgovara.⁴

2. Istraživanje

1.1. Svrha i cilj istraživanja

Cilj provedenog istraživanja bio je utvrditi koliko su polaznici stručnih ispita na tri ispitna roka (zimski 2022., ljetni 2023. i zimski 2023.) zadovoljni programom pripravnštva u knjižnici, pripremnim seminarom u organizaciji Povjerenstva za stručne ispite te cjelokupnim ispitom (sadržajem, ispitivačima, literaturom i administrativnom podrškom). Svrha istraživanja bila je ispitati zadovoljstvo pristupnika te dobiti povratnu informaciju o sastavnicama koje je moguće unaprije-

---

³ Zanimljivo je spomenuti da je prvi službeni popis literature za polaganje stručnih ispita objavljen 1962. godine. (Vicić, 1982).

⁴ Podatke o pristupnicima stručnom ispitu pripremile su Mirjana Draženović Angelovski i Suzana Plazonja, koje su ujedno administrativna podrška u pripremi i održavanju stručnih ispita.

čiti kako bi kvaliteta stručnih ispita bila još bolja, a zadovoljstvo Povjerenstva i polaznika veće. Pitanja na koja smo željeli dobiti odgovor bila su:

P1 Jesu li pristupnici prošli program pripravnništva?

P2 Jesu li pristupnici zadovoljni načinom pripreme i izvedbe stručnog ispita?

P3 Koje promjene u sadržaju stručnog ispita ispitanici drže potrebnim?

1.2. Uzorak i postupak

Istraživanje je provedeno *online* upitnikom. Nakon svakog održanog ispitnog roka pristupnicima je na adresu elektroničke pošte poslana poveznica na upitnik. Istraživanjem su obuhvaćeni svi pristupnici bez obzira na ishod stručnog ispita. Struktura pristupnika prikazana je u tablici 1.

Tablica 1. Struktura kandidata po ispitnim rokovima

Zvanje	Prosinac 2022. broj kandidata (*)	Lipanj 2023. broj kandidata (*)	Prosinac 2023. broj kandidata (*)
knjižničarski tehničar	20 (16)	19 (15)	13 (11)
knjižničarski suradnik	2 (2)	2 (1)	1 (0)
knjižničari (cijeli ispit)**	16 (16)	13 (12)	13 (12)
knjižničari (razlikovni ispit)**	29 (25)	33 (30)	29 (26)
knjižničari (dopunski ispit)**	8 (8)	7 (6)	6 (6)
knjižničari ukupno	53 (49)	53 (48)	48 (44)
ukupno	75 (67)	74 (64)	62 (55)

* broj kandidata koji su položili naveden je u zagradi.

** broj kandidata za zvanje knjižničara dodatno je razložen prema vrsti polaganog ispita

Anketni upitnik bio je sastavljen od uvodnog dijela o zvanju i stažu te tri cjeline pitanja o vrednovanju pripravnništva u knjižnici, pripremnog seminara u organizaciji Povjerenstva za stručne ispite te cjelokupnog ispita (ispitivača, literature, administrativne podrške i sadržaja). Uz svaku cjelinu bilo je dostupno polje za komentare. Na kraju upitnika ispitanicima je omogućeno dodavanje komentara o tome što bi promijenili u programu stručnih ispita.

U uvodnom dijelu upitnika pojašnjena je svrha vrednovanja, a to je praćenje kvalitete provođenja stručnih ispita. Upitnik je sadržavao ukupno 13 pitanja. Prva

dva pitanja odnosila su se na zvanje za koje je kandidat polagao ispit te na godine rada u knjižnici. Sljedeća dva pitanja odnosila su se na pripravnički staž, njegov obuhvat i vrednovanje programa pripravništva prije polaganja stručnog ispita. Na ostalim pitanjima ispitanici su procjenjivali ponuđene tvrdnje pomoću dvije ljestvice Likertova tipa. Kvalitetu programa pripravništva u knjižnici prije polaganja stručnog ispita ispitanici su ocijenili na ljestvici od 5 stupnjeva (1 – izuzetno loše, 2 – loše, 3 – ni dobro, ni loše, 4 – vrlo dobro i 5 – izvrsno). Vrednovalo se upoznavanje s kompletnim poslovanjem knjižnice, aktivno sudjelovanje u svim procesima rada, organizacija edukacije u svrhu polaganja stručnog ispita unutar knjižnice te stručna pomoć kolega tijekom pripravničkog staža.

Nakon odgovora na pitanje jesu li prisustvovali seminaru za pripreme stručnog ispita koje priprema Povjerenstvo, na ljestvici od 1 do 5 ispitanici su vrednovali navedeni program/seminar, i to posebno predavače, sadržaj predavanja, korisnost i primjenjivost, vrijeme i mjesto održavanja.

U vrednovanju provedbe stručnih ispita odvojeno su promatrani opći i posebni dio. Na ljestvici od 1 do 5 vrednovali su se: opći dio (stručni ispit) i posebni dio (ispitivači i stručni ispit). U tom dijelu se uz ispitivače i ispit nastojalo propitati i zadovoljstvo propisanom literaturom. Upravo je i rasprava o literaturi, njezinom opsegu i jedinicama unutar stručne zajednice bila povod za donošenje odluke Povjerenstva o drugačijem pristupu propisivanju literature, što je uvedeno na lipanjskom roku 2023. godine. Odlučeno je da se literatura za knjižničarske suradnike i knjižničare podijeli na obveznu i izbornu te da se popisi redovito ažuriraju novim jedinicama. Jedini stalni uvjet bio je da literatura bude isključivo na hrvatskom jeziku.

Na zadnjem pitanju o vrednovanju administrativne podrške tijekom pripreme i provedbe stručnih ispita mogle su se ocijeniti informacije o ispitu, terminima, dostavi materijala i dr.

Upitnik je završavao otvorenim pitanjem o mogućim promjenama u programu stručnih ispita.

Upitnik nije sadržavao demografska pitanja niti pitanja o vrsti knjižnice u kojoj su ispitanici zaposleni. S obzirom na relativno mali ukupni broj ispitanika, takva pitanja bi potencijalno omogućila identifikaciju ispitanika i narušila anonimnost ankete. Osim toga potrebno je naglasiti kako nije rađena puna kvalitativna obrada otvorenih pitanja. S obzirom na to da niti na jedno otvoreno pitanje nije bilo obvezno odgovoriti, za punu analizu nedostaju odgovori manje motiviranih ispitanika. Komentari dobiveni tim pitanjima korišteni su kao ilustracija rezultata dobivenih kvantitativnom obradom.

1.3. Rezultati

Od ukupno 211 kandidata koji su pristupili stručnom ispitu u tri roka, evaluacijski upitnik ispunilo je njih 163 (77 %), od čega 33 knjižničarska tehničara (20 %), 2 stručna suradnika (1 %) i 128 knjižničara (79 %). Zbog premalog broja ispitanika stručni suradnici isključeni su iz daljnjih analiza u kojima se radila usporedba po zvanjima (tablica 2).

Tablica 2. Struktura uzorka

Ispitni rok	n	%
Prosinac 2022.	47	28,8
Lipanj 2023.	62	38,0
Prosinac 2023.	54	33,1
	163	100
Zvanje	n	%
Knjižničarski tehničar	33	20,2
Knjižničarski suradnik	2	1,2
Knjižničar	128	78,5
	163	100

Malo manje od polovice anketiranih pristupnika stručnom ispitu ima 3 ili više godina radnoga staža u knjižnici (tablica 3).

Tablica 3. Radni staž u knjižnici

Stož u knjižnici	n	%
1 – 2 godine	56	35,4
2 – 3 godine	27	16,6
3 godine i više	80	49,1
	163	100

Program pripravnništva u knjižnici iz koje dolaze prošao je 91 (55,8 %) ispitanik (tablica 4). Utvrđena je statistički značajna razlika između skupine anketiranih koji su stručni ispit polagali za zvanje knjižničarskog tehničara i skupine knjižničara, pri čemu je 81,8 % knjižničarskih tehničara izjavilo da su prošli pripravnčki staž, a knjižničara skoro upola manje (48,4 %).

Tablica 4. Pripravnički staž u knjižnici ukupno i po stručnim zvanjima

Zvanje	Da %	Ne %	χ^2	p
Knjižničarski tehničar	81,8	18,2	13,457	0,001
Knjižničar	48,4	51,6		
Ukupno	55,8	44,2		

U ocjenjivanju uspješnosti pripravnštva nema razlike među skupinama po zvanjima i ispitnim rokovima (tablica 5). Prosjek ocjena u vrednovanju upoznavanja s cjelokupnim poslovanjem bio je 4,25; aktivno sudjelovanje u svim procesima rada 4,08; organizacija edukacije u svrhu polaganja stručnog ispita u knjižnici ili u organizaciji matične knjižnice 4,07; dok je stručna pomoć kolega ocijenjena najvišom prosječnom ocjenom 4,49. U otvorenom dijelu tog pitanja podijeljena su neka iskustva pripravnštva na radnom mjestu. Tako je, primjerice, razvidno da je većina školskih knjižničara (koji su prepoznatljivi isključivo iz konteksta komentara) imala imenovanog mentora, uglavnom iz neke druge škole.

Tablica 5. Vrednovanje programa pripravnštva

	M
Upoznavanje s kompletnim poslovanjem knjižnice	4,25
Aktivno sudjelovanje u svim procesima rada (obrada, nabava, rad s korisnicima...)	4,08
Organizacija edukacije u svrhu polaganja stručnog ispita unutar knjižnice ili u organizaciji matične knjižnice	4,07
Stručna pomoć kolega tijekom pripravnčkog staža	4,49

Od ukupnog broja ispitanika, njih 137 (84 %) sudjelovalo je u programu/seminaru pripreme za stručne ispite koje organizira Povjerenstvo (tablica 6).

Tablica 6. Pohađanje seminara u organizaciji Povjerenstva

Program/Seminar pripreme	n	%
Da	137	84,0
Ne	26	16,0
	163	100

Predavači koje su ispitanici slušali na pripremnim seminarima ocijenjeni su prosječnom ocjenom 4,50; sadržaj predavanja 4,27; korisnost i primjenjivost 4,00; vrijeme održavanja 4,12; mjesto održavanja 4,47). Ocjena predavača na zadnjem analiziranom roku neznatno je viša, a ocjena vremena i mjesta održavanja znatno

viša nego na prva dva analizirana roka. Ispitanici u zvanju knjižničarskog tehničara statistički značajno bolje ocjenjuju predavače, sadržaj i korisnost pripremnoga seminara (tablice 7, 8 i 9). Može se pretpostaviti da je razlog tomu što se predavanja pristupnicima za zvanje knjižničarskog tehničara izvode u svrhu prvog sustavnog upoznavanja s osnovama knjižničarstva, dok pristupnici za zvanje knjižničara upoznavanjem najbolje prakse izabranih knjižnica samo nadograđuju stečeno znanje.

Tablica 7. Vrednovanje seminara u organizaciji Povjerenstva

	M
Predavači	4,50
Sadržaj predavanja	4,27
Korisnost i primjenjivost u pripremi stručnog ispita	4,00
Vrijeme održavanja	4,12
Mjesto održavanja	4,47

Tablica 8. Vrednovanje seminara u organizaciji Povjerenstva po ispitnim rokovima

Ispitni rok	Prosinac 2022.	Lipanj 2023.	Prosinac 2023.	F	p
Predavači	4,40	4,41	4,71	3,257	0,042*
Sadržaj predavanja	4,20	4,16	4,49	2,769	0,066
Korisnost i primjenjivost u pripremi stručnog ispita	4,00	3,78	4,27	2,772	0,066
Vrijeme održavanja	3,89	4,02	4,51	5,436	0,005*
Mjesto održavanja	4,38	4,27	4,80	5,206	0,007*

* Statistički značajno na razini $p < 0,05$

Tablica 9. Vrednovanje seminara u organizaciji Povjerenstva po zvanju kandidata

Zvanje	Knjižničarski tehničar	Knjižničar	t	p
Predavači	4,71	4,44	2,301	0,026*
Sadržaj predavanja	4,64	4,17	3,189	0,002*
Korisnost i primjenjivost u pripremi stručnog ispita	4,68	3,81	5,202	0,000*
Vrijeme održavanja	4,36	4,05	1,545	0,125
Mjesto održavanja	4,54	4,44	0,537	0,592

* Statistički značajno na razini $p < 0,05$

U slobodnim komentarima istaknut je problem troškova dolaska na pripremni seminar koji su neki ispitanici djelomično morali pokriti iz vlastitih sredstava, a uočen je i komentar o nemogućnosti sudjelovanja na pripremnom seminaru zbog poslodavca koji nije omogućio korištenje dana za pripremu. Spomenuti su i produljenje, odnosno skraćivanje vremena održavanja seminara, kao i želja da se seminar održi mrežnim putem. Među prijedlozima bio je i onaj o vraćanju fizičkog skupnog obilaska knjižnica koje su predstavljene kroz predavanja.

Srednja ocjena općeg dijela stručnog ispita bila je 4,07, dok je stručni dio ispita vrednovan prosječnom ocjenom 4,23. U oba slučaja značajno višu ocjenu dali su ispitanici koji su prošli program stručnih seminara koje organizira Povjerenstvo (tablice 10 i 11).

Tablica 10. Ocjena općeg dijela stručnog ispita

	M	Prošli seminar pripreme		t	p
		Da	Ne		
Stručni ispit (opći dio)	4,07	4,15	3,65	2,327	0,021*
Stručni ispit (stručni dio)	4,23	4,32	3,81	2,821	0,005*

* Statistički značajno na razini $p < 0,05$

Tablica 11. Ocjena stručnog dijela ispita

	M
Ispitivači	4,43

Ispitivači u stručnom dijelu ispita ocijenjeni su s prosječnom ocjenom 4,43.

Tablica 12. Ocjena literature za stručni ispit

	M
Opseg literature za opći dio	3,85
Dostupnosti literature za opći dio	4,48
Opseg literature za posebni dio	3,94
Dostupnost literature za posebni dio	4,27

Opseg literature za opći dio stručnog ispita ocijenjen je prosječnom ocjenom 3,85, a njezina dostupnost 4,48. Opseg literature za posebni, stručni dio prosječno je ocijenjen 3,94, a dostupnost 4,27. Statistička razlika može se uočiti u ocjeni opsega literature za posebni dio i tu razliku generira ocjena roka iz prosinca 2022. godine spram ostalih rokova. To je izravna posljedica promjena u popisu literature koju je Povjerenstvo odlučilo provesti za rokove u 2023. godini. Ispitna literatura

podijeljena je na obveznu i izbornu, što su pristupnici pozitivno ocijenili i u slobodnim komentarima. „Čitajući literaturu probudila se u meni želja za daljnjim profesionalnim razvojem... i na tome sam vam jako zahvalna“ (tablica 13).

Tablica 13. Ocjena literature za stručni ispit po ispitnim rokovima

Ispitni rok	Prosinac 2022.	Lipanj 2023.	Prosinac 2023.	F	p
Opseg literature za opći dio	3,85	3,65	4,07	2,609	0,077
Dostupnosti literature za opći dio	4,52	4,35	4,57	1,664	0,193
Opseg literature za posebni dio	3,57	4,06	4,11	4,760	0,010*
Dostupnost literature za posebni dio	4,28	4,23	4,30	0,151	0,860

* Statistički značajno na razini $p < 0,05$

Administrativna podrška ocijenjena je najvišom ocjenom 4,56 i istaknuta kroz brojne komentare kao odlična, profesionalna i ljubazna, uz napomenu da su sve obavijesti i dostava materijala stizali na vrijeme (tablica 14).

Tablica 14. Ocjena administrativne potpore

	M
Informacije o ispitima, terminima, dostava materijala i dr.	4,56

1.4. Rasprava

Rezultate dosadašnje evaluacije stručnih ispita u knjižničarskoj struci treba sagledavati s dvije točke gledišta, one pristupnika i one Povjerenstva.

Prema *Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci* (2021), polaganje stručnog ispita za sva tri stručna zvanja predviđeno je u roku od godine dana nakon obavljenog jednogodišnjeg radnog ili pripravnčkog staža na poslovima zvanja koje se želi steći stručnim ispitom. Rezultati ankete pokazuju, međutim, da skoro 50 % anketiranih stručnom ispitu pristupa nakon tri ili više godina staža u knjižnici. Pretpostaviti se može da je razlog tomu obveza školskih knjižničara, kojih u anketiranoj populaciji ima više od 40 %, polagati stručni ispit dva puta (dva stručna ispita). Položaj školskih knjižničara, odnosno njihova obveza da polažu stručni ispit dva puta, prema *Pravilniku o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi* (Pravilnik o odgovarajućoj vrsti, 2019) i *Pravilniku o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci* (Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci, 2021) nije u nadležnosti Povjerenstva, ali to pitanje

na neki način obilježava postupak polaganja ispita kojim se stječe knjižničarsko zvanje. Riječima pristupnika iz školskih knjižnica, poput „Konstantno ispitivanje i provjeravanje znanja i kompetencija knjižničara stvara nam frustracije i osjećaj da nikada nismo dovoljno stručni, a u školama smo najobrazovaniji kadar“⁵ ili „izrazito sam nezadovoljna načinom na koji se školski knjižničari proglašavaju stručnim za rad u školi. Smatram da školski knjižničari trebaju polagati jedan jedinstveni stručni ispit kao svi neškolski knjižničari i svi nastavnici i svi učitelji!“, čini to pitanje neizbježnim.

Povjerenstvo se suočava s neujednačenošću pripravnčkog staža u hrvatskim knjižnicama. Iz toga proizlazi i nejednolika priprema pristupnika za stručni ispit, koja se ne može nadoknaditi pripremnim seminarima niti iščitavanjem literature. Taj je problem prepoznat odmah nakon uvođenja stručnih ispita pedesetih godina prošlog stoljeća (Hanž, 1971), ali se sve do danas nije razriješio (tablica 4). Ispitanici su istaknuli dobre strane pripravnčkog staža i mentore koji su im pri tom pomogli. Međutim jedan dio ispitanika nije zadovoljan provedenim pripravnčkim stažem, a neki ispitanici uopće ga nisu prošli. Ispitanici svoje iskustvo opisuju na sljedeći način: „Edukacija unutar knjižnice za polaganje stručnog ispita nije bila organizirana (niti u suradnji s matičnom knjižnicom), nego sam sva znanja stekla najviše uz mentoricu, a onda i ispitivanjem ostatka kolektiva“, kao i da „Nedostaje mentoriranja, upućivanja u posao, pripravnici su prepušteni sami sebi pa kako se tko snađe“.

Po rezultatima vrednovanja pripremnih seminara koje organizira Povjerenstvo može se zaključiti da je većini polaznika bio koristan i potreban za dobivanje smjernica te informacija o sadržaju i obliku ispita. Oni koji su prošli seminar značajno bolje ocijenili su i cjelokupan stručni ispit, što potvrđuje, po našem mišljenju, korisnost seminara „Ne samo za stručni ispit nego za moj budući razvitak unutar struke“. Predavanja su većinom ocijenjena kao vrlo korisna, posebno zbog raznovrsnosti i prilike da se upozna rad različitih vrsta knjižnica. Zbog opsežne obnove mnogih knjižnica u gradu Zagrebu nije moguće organizirati fizički obilazak, pa je predstavljanje odabranih knjižnica organizirano u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Povjerenstvo nije sklono niti *online* načinu pripreme ispita jer iskustva predavača iz vremena pandemije pokazuju da pri takvoj vrsti nastave izostaje komunikacija i interakcija kako između predavača i pristupnika tako i među pristupnicima. Neki su ispitanici u slobodnim komentarima i naglasili da im je taj program pripreme dao osjećaj zajedništva i podrške od kolega koje su upoznali, ali i priliku za suradnju na nekim budućim projektima knjižnica.

Fokus Povjerenstva bio je na stručnom dijelu ispita, pa nisu analizirane primjedbe na njegov opći dio. Povjerenstvo je mišljenja da je pristup i izvedba tog dijela sukladna zahtjevima polaganja državnih stručnih ispita općenito.

---

⁵ Svi citirani komentari i primjedbe preuzeti su iz odgovora sudionika ankete.

Stručni dio ispita visoko je vrednovan, čemu u prilog treba istaknuti i komentare ispitanika po kojima ispit „nije ni prelagan ni pretežak“. Primjedbe na opseg literature ublažene su njezinim razdvajanjem na obvezni i izborni dio, a zamjene starijih izvora novima ovise o dotoku nove stručne literature na hrvatskom jeziku, što je ujedno i poticaj kolegama da i oni pridonose struci većim angažmanom u pisanju stručnih radova.

Povjerenstvo je sklono prihvatiti sve prijedloge koji mogu pridonijeti većoj uspješnosti polaganja ispita. Tako je u potpunosti revidiran popis literature, u pripremni program uključena je predstavница školskih knjižnica i povećan broj tema eseja koji se odnose na školsko knjižničarstvo, uveden je informativni sat tijekom kojega članovi Povjerenstva odgovaraju na pitanja pristupnika i sl. Povjerenstvo, međutim, ne može stručni ispit individualizirati do mjere kojom bi zadovoljilo pristupnike iz pojedinih tipova knjižnica ili podijelilo pristupnike sukladno različitosti profesionalnog iskustva. Neka od takvih razmišljanja su, naprimjer: „Ne radimo svi u narodnim knjižnicama i nemamo svi isti opis poslova i radnog iskustva.“ ili „Esej i usmeni su previše ispitivanja za ljude koji već godinama rade u knjižnicama i od kojih velika većina ima dva fakulteta i položen već jedan stručni ispit.“

2. Zaključak

Na pitanje „što se zapravo ovim ispitom postiže i što mi kao knjižničari njime uopće dokazujemo“, je li stručni ispit „primjena naučenog“, pokazna vježba „sposobnosti kritičkog promišljanja i kreativnosti“ ili „ponovo učenje teorije koju su već svi prošli tijekom studija“ pravi odgovor treba potražiti u ciljevima i svrsi stručnoga ispita: poznavanje temeljnih sastavnica profesije i prepoznavanje potrebe praćenja zakonskih, tehnoloških i kulturno-obrazovnih promjena u knjižnici i njezinoj okolini, kao i promjena u znanstveno-stručnoj podlozi profesije.

Na temelju komentara ispitanika može se zaključiti da problemi s kojim se pristupnici suočavaju pri pripremi i izlasku na stručni ispit često izlaze izvan ovlasti Povjerenstva za stručne ispite, ali ukazuju na ono što bi valjalo unaprijediti u hrvatskom knjižničarstvu (poput programa pripravništva u knjižnicama) ili na ono čime bi u knjižničarskoj zajednici trebalo bolje upravljati (dvostruke, ali različite obveze školskih knjižničara).

LITERATURA:

- EBLIDA (2020). *Library legislation and policy in Europe: Results of a questionnaire: Interim report*. Prepared by Apolline Sans. March 2020. [pristup: 2024–05–17]. Dostupno na: https://www.eblida.org/News/2020/EBLIDA_Library-Legislation-and-Policy-in-Europe.pdf

- European Commission (s. a.). *Regulated profession database*. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/professions/profession/8003>
- Hanž, B. (1971). Library education in Yugoslavia. *International Library Review* 3, 1: 113–120.
- Lakuš, J.; S. Stanarević Katavić; T. Žilić (2020). Bibliografija radova hrvatskih autora o obrazovanju informacijskih stručnjaka. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 63, 1/2: 747–778. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: <https://izdanja.hkdrustvo.hr/casopisi/vbh/article/view/668/666>
- Machala, D. (2013). Stalno stručno usavršavanje knjižničara u Hrvatskoj: Prigodom desete obljetnice osnutka Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56, 1/2: 13–33.
- Marcerou-Ramel, N. (2020). The Initial training of librarians and curators in France: A National mission. *Bibliothek Forschung und Praxis* 44, 1: 72–79. <https://doi.org/10.1515/bfp-2020-0001>
- Markić-Čučuković, Lj. (1984). Library education in Croatia: State of the art and trends. *Informatologia Yugoslavica*. 6: 11–15.
- Mikačić, M. (1970). O obrazovanju radnika u bibliotekarskoj struci u Hrvatskoj. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 16, 3/4: 103–116.
- Pravilnik o odgovarajućoj vrsti (2019). Pravilnik o odgovarajućoj vrsti obrazovanja učitelja i stručnih suradnika u osnovnoj školi. *Narodne novine* 6, 137. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_6_137.html
- Pravilnik o polaganju stručnih ispita u bibliotekarskoj struci (1992). *Narodne novine* 1, 16. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1992_01_1_16.html
- Pravilnik o pripravničkom stažu (1949). Pravilnik o pripravničkom stažu, stručnim ispitima i tečajevima za savezne službenike bibliotekarsko-arhivističke službe. *Službeni list*, 18. (objavljeno 2. ožujka 1949).
- Pravilnik o uvjetima i načinu (2021). Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. *Narodne novine* 107, 1866. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_107_1866.html
- Pravilnik o uvjetima i načinu (2011). Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u knjižničarskoj struci. *Narodne novine* 28, 584. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_28_584.html
- Program (1951). Program stručnog ispita za bibliotekarsko-arhivističku struku (1951). *Prosvjetni vjesnik* 6: 58–60.
- Seefeldt, J. (2019). *Overview of the German library system in 2019*. [pristup: 2024-05-17]. Dostupno na: <http://www.goethe.de/ins/vn/en/kul/ges/zb/21613640.html>

- Švenda-Radeljak, K. (2018). *Obrazovanje i status knjižničara u Hrvatskoj do uvođenja studija*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Uputstvo (1950). Uputstvo za provedbu Pravilnika o pripravničkom stažu, stručnim ispitima i tečajevima za savezne službenike bibliotekarsko-arhivističke službe (1950). *Službeni list* 5: 75–76.
- Verona, E. (1953). Der jugoslawische Bibliothekar, seine Berufsausbildung und Stellung. *Libri* 53, 4: 14–25.
- Vicić S. (1982). Pretpostavke, sadržaj i značaj stručnih ispita u procesu stručnog obrazovanja bibliotečnih radnika u Hrvatskoj (1951–1981). *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 26, 1/4: 1–29.
- Upravni odbor Društva bibliotekara Hrvatske (1970). Zaključci upravnog odbora Društva bibliotekara hrvatske o školovanju radnika u bibliotekarskoj struci. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 16, 3/4: 151–153.
- Zakon o knjižnicama (1997). *Narodne novine* 105, 1616. [pristup: 2024–05–17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1997_10_105_1616.html
- Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019). *Narodne novine* 17, 356. [pristup: 2024–05–17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
- Zakon o reguliranim (2009). Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (2009). *Narodne novine* 124, 3045. [pristup: 2024–05–17]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_10_124_3045.html